

Marco Evers
© Der Spiegel

Una bona tragèdia: 28 homes emprenen un viatge d'exploració a l'Antàrtida. El seu vaixell, extremadament estable, queda atrapat en una capa de glaç. Durant mesos els homes tenen l'esperança que l'estiu els alliberarà, però què passa? El gel tritura la fusta, el vaixell s'enfonsa i els homes se salven saltant a un iceberg que té un inconvenient decisiu: es va fonent.

Les perspectives dels mariners en aquell indret remot no podien ser gaire més negres. Però tots van sobreviure, perquè el seu comandant va tenir coratge i també sort, evidentment, i perquè va dirigir magistralment la situació amb els seus homes.

L'aventura a l'Antàrtida del britànic Ernest Shackleton fa cent anys fa molt de temps que és una llegenda. Gran part de culpa la tenen les brillants fotografies que el fotògraf de l'expedició, Frank Hurley, va poder salvar en unes caixes pesants. Ara una exposició a Londres mostra més de 90 de les seves fotografies del glaç en una qualitat desconeguda fins ara.

Actualment, la majoria dels negatius de Hurley estan emmagatzemats als soterranis climatitzats de la Royal Geographical Society, que en aquell moment va cofinançar l'expedició de Shackleton. Com que els negatius són tan fràgils –plaques fotogràfiques de cinc mil·límetres de vidre i cel·luloide– la societat ha decidit encarregar a una empresa especialitzada holandesa que els digitalitzi.

L'acció ha valgut la pena: les fotos, que fins ara només es trobaven en àlbums, tenien normalment una mida d'uns quatre megabytes. Els nous arxius fotogràfics, en canvi, contenen fins a 1,5 gigabytes, per tant emmagatzemen 375 vegades més d'informació.

Mai les imatges de Hurley no havien estat tan vívides. S'hi pot veure l'epopeia de Shackleton parcialment en gran format, amb més contrast, més intensitat i més detalls que mai. Moltes de les

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

Un vaixell fantasma en un infern de gel

A Londres una exposició mostra per primera vegada imatges en alta resolució de l'Antàrtida fetes pel fotògraf Frank Hurley, que va tenir un paper central en la llegendària expedició de Shackleton entre 1914 i 1916.

imatges sembla com si les haguessin fet amb càmeres modernes, tot i que Hurley treballava amb un aparell pesant i voluminós sota condicions adverses i que va revelar algunes de les seves fotografies a 20 graus sota zero.

Per a Alasdair Macleod, conservador de les col·leccions a la Royal Geographical Society, Hurley és un talent excepcional infravalorat. "És pràcticament equiparable al gran fotògraf paisatgista nord-americà Ansel Adams", sentència

Macleod. L'exposició, que es podrà veure fins al 28 de febrer a Londres, i després al Canadà i als Estats Units, contribuirà, segons Macleod, a dignificar Hurley.

Abans els fotògrafs d'expedició es consideraven a si mateixos, en general, simples documentalistes: volien immortalitzar per a les futures generacions què havia passat i quan. L'australià Hurley treballava d'una manera diferent i per això el va escollir Shackleton. Convertia les fotografies en una escena per maxi-

FOTOGRAFIES DE HURLEY.

A l'esquerra, el fotògraf Hurley, treballava amb un aparell pesant i voluminós sota condicions adverses. El vaixell de l'expedició l'*Endurance* atrapat al gel, i a la imatge de baix, un grup d'homes que es reunia al voltant de l'estufa de la nau durant la guàrdia nocturna.

EXPLORACIÓ A L'ANTÀRTIDA. A la pàgina següent fotos de la tripulació jugant a futbol i el gossos de l'expedició. Baix, l'aventurer Ernest Shackleton

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

mitzar-ne el contingut dramàtic als ulls de l'espectador. "Ja era un fotògraf molt modern", diu Macleod.

Algunes de les imatges més impressionants mostren el vaixell de l'expedició, l'*Endurance*, com si Hurley s'hagués inspirat en el pintor romàntic alemany Caspar David Friedrich: la naturalesa sobresurt i el vaixell apareix petit i fràgil. En la llarga nit polar Hurley muntava complexes cadenes de fins a 20 flaixos que es disparaven elèctricament, que il·luminaven el vaixell com un espectre atrapat en la foscor i el gel. Així va obtenir fotografies que encara avui transmeten la sensació de la contínua lluita per la supervivència, l'aïllament total i l'abandonament de manera angoixant.

En realitat, Shackleton volia ser el primer de travessar el continent de l'Antàrtida i fer-se famós com a descobridor. Però la seva expedició aviat va fracassar: avui Shackleton és conegut sobretot per com va gestionar la crisi. Psicòlegs, historiadors, experts en gestió i assessors empresarials elogien el seu estil de direcció en una infinitat de llibres.

Per més dolenta que fos la situació en què es trobaven els seus homes, el lluitador Shackleton els havia jurat que els tornaria a casa sans i estalvis. Va

aconseguir fins i tot en el pitjor moment transmetre força i confiança incondicional. Tenia bon ull per a l'ànim del grup i sabia que el dubte, el pessimisme, la letargia o també la resistència podien ser més arriscats que el gel i el fred.

Com va mantenir, doncs, l'ànim de la tripulació? Les fotos de Hurley donen pistes sobre alguns dels seus trucs. Shackleton va disposar que cadascú sempre duigués a terme tasques de manera rutinària, fins i tot quan no tingués gaire sentit fer-ho. Hurley fotografiava com els homes pesaven cada setmana els més de 60 gossos de trineu i com els científics de l'equip fregaven el terra.

El cap de l'expedició va dedicar molts esforços a mantenir, també en condicions extremes, el desenvolupament ordenat de les coses. Quan els homes, sense vaixell però amb tres bots salvavides i ben equipats, van acampar al glaç, Hurley va fer una foto de grup aparentment espontània dels naufragats.

Si ens hi fixem de prop, hi podem reconèixer que no hi ha res d'espontani. La imatge està escenificada, i reflecteix la voluntat de direcció de Shackleton. Ell, "el cap", com l'anomenaven, està situat a l'esquerra, en primer terme, juntament amb el seu segon. Més enrere els oficials

i els científics, i al final de tot els operaris i els mariners. Gairebé tots miren directament a càmera.

Al qui s'ho mira avui i a l'espectador d'aleshores la imatge li transmet el missatge següent: tothom té el seu lloc, en aquell moment precís; hi regna la disciplina i no el caos. "Shackleton", segons Macleod, "fa servir Hurley per mantenir l'estructura social del grup".

Quan les plaques de gel, que s'estan fonent i se'n van a la deriva, són massa fràgils, Shackleton, de 42 anys, ordena que els seus homes tornin als bots. Maten els gossos i se'n mengen alguns. Durant cinc dies els aventurers remen i naveguen a través de l'impetuós mar glaçat. Aleshores, arriben a l'illa Elefant, tenallada per la calamarsa, que no és sinó una roca erma. Per primera vegada en un any i mig el grup trepitja terra ferma.

Shackleton va manar als fusters del vaixell que reforcessin un dels bots. Després va escollir quatre homes i junts van partir navegant tots sis a final d'abril del 1916, sense el fotògraf. Durant dues setmanes aquells homes van travessar el mar embravít. Sorprenentment, al cap de 1.300 quilòmetres van arribar a l'illa de Geòrgia del Sud, per la qual Shackleton ja havia passat al començament del viatge. →

Nova
maqueta

Nous
opinants

Nou
format

Nou
Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

FRANK HURLEY/ROYAL GEOGRAPHICAL SOCIETY

→ Però la seva odissea encara no s'havia acabat. Abans no va arribar a una estació salvadora de pesca de balenes, Shackleton va haver d'escalar encara un dia i mig amb dos acompanyants per muntanyes i glaceres.

Allà finalment va poder rebre ajuda; i poc després, des de les illes Falkland va enviar una foto de Hurley per correu a Anglaterra. Llavors va passar una cosa curiosa. El rescat dels homes a l'illa Elefant es va retardar perquè els vaixells dels ajudants havien de fer marxa enrere contínuament. Però la foto de Hurley va arribar a Londres. I el 10 de juliol del 1916, quan el fotògraf, de 30 anys, amb

els seus negatius, encara mort de fred, seia damunt una roca polar i no sabia si el trobarien viu, el *Daily Mirror* ja publicava la primera espectacular imatge de la saga Shackleton: l'*Endurance* entremig del glaç en una situació difícil i espantosa.

Setmanes més tard els homes de l'illa Elefant també van ser rescatats d'aquell martiri, tots il·lesos tret d'un al qual es van haver d'amputar cinc dits del peu. "Ho he aconseguit", escrivia Shackleton immediatament a la seva dona. "No s'ha perdut cap vida humana, i hem travessat l'infern". ●

Traducció d'Arnau Figueras